

ORTAÖĞRETİM TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

2023

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	4
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	4
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	5
1.2.1. DEĞERLERİMİZ	5
1.2.2. YETKİNLİKLER	5
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
1.5. SONUÇ	8
2. TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI	9
2.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI	9
2.2. ALAN BECERİLERİ	10
2.3. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	12
2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	12
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI	12
3. TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	13
3.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	13
3.2. ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	14

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim; bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Belirtilen amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar ilgili disiplinlere göre hazırlanmıştır ve güncel, geçerli, eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişki kurulabilecek nitelikler taşımaktadır. Bu kazanımlar ve bunların sınırlarını belirleyen açıklamalar, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak beden- sel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde öz güven ve öz disipline sahip; gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış; edinimlerini etkin bir şekilde kullanan ve sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'*nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'*nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerler ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz, toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın toplum hayatına ve insanlığın ortak kültürüne katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerler ile yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirilerek güncellenir, yenilenir.

1.2.1. DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarmıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimseyen ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*’nde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ’de sekiz anahtar yetkinlik belirlenmekte ve bunlar aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. OKUMA YAZMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, diğer kişiler ile uygun ve yaratıcı bir yolla etkili iletişim ve bağlantı kurma yeteneğini ifade eder. Bireyler, çeşitli durumlarda sözlü ve yazılı iletişim kurma, izleme ve kendi iletişimlerini durumun gerekliliklerine uyarlama becerilerine sahip olmalıdır.

Bu yetkinlik ayrıca farklı kaynak türlerini ayırt etme ve kullanma, bilgiyi araştırma, toplama ve işleme, aygıtları kullanma, sözlü ve yazılı görüşlerini bağlama uygun olarak ikna edici bir şekilde düzenleme ve ifade etme becerilerini de içerir.

2. BİRDEN ÇOK DİLİ KULLANMA YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, farklı dilleri iletişim için uygun ve etkili olarak kullanma becerisini tarif eder. Dil yetkinlikleri, tarihî boyutu ve kültürler arası yetkinlikleri bütünleştirmektedir. Farklı diller ve iletişim araçları arasında geçiş yapma yeteneğine dayanır. Bireyin ihtiyaçlarına bağlı olarak farklı dillerde, farklı yeterlilik seviyelerinde sözlü mesajları anlama, sohbeti başlatma, sürdürme ve bitirme ile metinleri okuma, anlama ve yazma yeteneklerinden oluşur. Bireyler araçları uygun şekilde kullanabilmeli ve dilleri özgün, yaygın ve serbest olarak hayatı boyunca öğrenebilmelidir.

3. MATEMATİKSEL YETKİNLİK VE BİLİM, TEKNOLOJİ, MÜHENDİSLİKTE YETKİNLİK

- a. Matematiksel yetkinlik:** Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyete ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma becerisi ve isteğini içermektedir.
- b. Bilimde yetkinlik:** Bilimdeki yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojiden yararlanma beceri ve isteğine atıfta bulunmaktadır. Teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim, teknoloji ve mühendislikteki yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. DİJİTAL YETKİNLİK

Bu yetkinlik öğrenme, çalışma ve topluma katılım için dijital teknolojileri güvenli, eleştirel, bilinçli kullanmayı ve bu teknolojilerle yakından ilgilenmeyi kapsamaktadır. Bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği, medya becerileri, dijital içerik oluşturma (programlama dâhil), güvenlik (dijital refah ve siber güvenlikle ilgili yetkinlikler dâhil), fikrî mülkiyetle ilgili sorular, problem çözme ve eleştirel düşünmeyi içerir.

5. KİŞİSEL, SOSYAL VE ÖĞRENMEYİ ÖĞRENME YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik kendini yansıtma, zaman ve bilgiyi etkin bir şekilde yönetme, başkalarıyla yapıcı bir şekilde çalışma, esnek kalma ve kendi öğrenme ve kariyerini yönetme yeteneğidir. Belirsizlik ve karmaşıklıkla başa çıkabilmeyi, öğrenmeyi, fiziksel ve duygusal refahını desteklemeyi, fiziksel ve zihinsel sağlığını korumayı ve sağlık bilincine sahip, geleceğe yönelik bir yaşam sürmeyi, kapsayıcı ve destekleyici ortamda çatışmaya anlayış gösterme ve çatışmayı yönetme yeteneğini içerir.

6. VATANDAŞLIK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik sosyal, ekonomik, yasal ve politik kavram ve yapıların yanı sıra küresel gelişmeler ve sürdürülebilirlik anlayışına dayalı olarak sorumlu vatandaş bilinciyle hareket etme, sivil ve sosyal hayata tam olarak katılma yeteneğidir.

7. GİRİŞİMCİLİK YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik, fırsatlar ve fikirler üzerinde hareket etme ve bunları başkaları için değerlere dönüştürme kapasitesi anlamına gelir. Yaratıcılık, eleştirel düşünme ve problem çözme, inisiyatif alma ve sebat etme, kültürel, sosyal veya finansal değeri olan projeleri planlamak ve yürütmek için iş birliği ile çalışabilme yeteneği üzerine kuruludur.

8. KÜLTÜREL FARKINDALIK VE İFADE YETKİNLİĞİ

Bu yetkinlik düşünce ve anlamların farklı kültürlerde, çeşitli sanatsal ve diğer kültürel formlarda nasıl yaratıcı bir şekilde ifade edildiğinin ve aktarıldığının anlaşılmasını ve saygı duyulmasını kapsamaktadır. Kendi düşünceleri ile toplumdaki rolüne ve yerine dair hislerini çeşitli ortamlarda ve farklı yollarla anlama, geliştirme ve ifade etme sürecine dâhil olmayı içerir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlanmalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil, izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genelgeçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla ölçme ve değerlendirme çalışmalarında sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer, başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında her yaş döneminde bireylerin gelişim özellikleri dikkate alınarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar bunu olabildiğince göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele veya somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireyler arası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin, gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir.

1.5. SONUÇ

21. yüzyıldaki sosyal, ekonomik, siyasi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ihtiyaç duyulan öğrenen niteliklerine ilişkin beklentiler de değişmiştir. Beklentilere cevap vermeye yönelik yeni dersler ihdas edilmiş ve öğretim programları beklentileri karşılayacak nitelikte zenginleştirilmiştir.

Öğrenenler yaşamlarında başarılı olabilmek için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumlara sahip olmalı ve hızla üretilen bilgi yığınları arasından gerekli ve doğru bilgiyi seçebilmelidir. Seçilen bilgileri analiz edip değerlendirerek elde etmeleri, elde ettikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri için temel becerileri (genel ve alan becerileri) kazanarak yetkinlik sahibi olmaları önem arz etmektedir. Bu amaçla, istenen yetkinliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek nitelikte hazırlanan öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan; bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırma hedefli; sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır.

2.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nın geliştirilmesinde; yapılandırmacı öğrenme modelini destekleyen çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, beceri temelli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Beceri temelli öğrenme, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve hayata aktarılması tasarlanan bilgi, tutum ve beceriler bütününe ifade etmektedir. Bu bağlamda temel becerileri ön planda tutan, öğrenme sürecinde öğrencinin aktif katılımına ve öğretmen rehberliğine imkân veren, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşarak tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca programda gelişim düzeyini göz önünde bulunduran, öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçiren anlamlı öğrenmelerin gerçekleşmesi hedeflenmiştir.

Öğretim Programı'nda; öğrencilerin adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik gibi değerlere sahip olmaları amaçlanmıştır. Bu çerçevede, öğrencilerin temel değerleri anlamaları, benimsemeleri, sahip oldukları değerler ile uyumlu hareket etmeleri hedeflenmiştir. Aile, bir toplumun temelini oluşturan ve devamlılığını sağlayan önemli bir sosyal kurumdur. En genel anlamıyla aile, biyolojik ilişkiler aracılığıyla insan neslinin devamını sağlayan; bireyin toplumsallaşma sürecinin başlangıcını oluşturan, karşılıklı ilişkilerin belli kurallara bağlandığı; toplumun maddi ve manevi birikimini (kültürel değerleri) kuşaktan kuşağa aktaran; biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuki, dinî vb. yönleri bulunan toplumsal bir birimdir. İnsanın anlam dünyasını oluşturan, hayata bakışını, arkadaş, eş ve meslek seçimini; kişisel, bilişsel ve sosyal dünyasını şekillendiren bir birim olması hasebiyle aile, toplumların gelişmesi ve geleceğinde kilit bir role sahiptir. Toplum olma anlayışı ve sürecinin ilk aşamasını oluşturan aile kurumu, tarihin bilinen ilk dönemlerinden beri Türk milletinin yaşamında hayati bir işleve sahiptir. Sosyal bir birim olan aile, Türk milleti ve kültürünün hem temelini hem de çekirdeğini oluşturur. Devlet, toplum ve aile birbirlerine organik bağlarla bağlıdır. Orhun Yazıtları'na göre Türk toplum yapısında oğuş (aile), urug (aileler birliği, sülale), bod (boy, kabile, akraba), bodun (boyalar birliği, halk, kavim, millet) şeklinde gittikçe genişleyen sosyal yapılar nihayetinde ili (devlet) oluşturur. Bu sosyal yapı, atlı göçebe Türk toplumunu gerçekleştirdikleri uzun göçler sırasında dağılıp yok olmaktan korumuştur. Türk toplumunu her zaman dinamik ve ayakta tutan bu sosyal yapı, en başta insanların birbirine olan hayati ihtiyaçları (savunma, barınma, yardımlaşma, yiyecek elde etme) sonucu ortaya çıkmıştır. Sosyal dayanışma ve dinamizmin temelini ailelerin birliği ve topluca hareket etme özelliği oluşturmuştur. Dolayısıyla aile kurumunun, Türk toplum yapısındaki kurucu ve düzenleyici fonksiyonu yadsınamaz. En yüksek siyasal ve sosyal yapı olan ilin yani devletin varlığı sosyal yapının en küçük birimini oluşturan aileye bağlıdır. Aile, Türk milleti ve Türk devletinin çağlar boyunca var olmasını mümkün kılan bir kurum olmuş, Türk kimliği ve kültürünün karakteristik özelliklerinin sonraki nesillere aktarılmasında da önemli bir rol oynamıştır.

Aile kurumunda yaşanan değişimler, toplumun sosyo-politik, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısına büyük ölçüde etki eder. Bu bakımlardan toplumsal ve kültürel değerlerin sonraki kuşaklara aktarılmasında önemli bir yere sahip olan ailenin millî-evrensel ve sosyo-kültürel boyutu hakkında öğrencilere çok yönlü bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmaktadır.

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu kapsamda Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. toplumsal bir kurum olarak aile kavramını tanımlamaları,
2. ailenin birey ve toplum açısından önemini ve temel işlevlerini fark etmeleri,
3. aile kurumunun toplumun devamı için önemini kavramaları,
4. kültürel değerlerin aktarımında ailenin rolünü anlamaları,
5. Türk aile yapısının tarihsel süreçteki değişimini fark etmeleri,
6. aile içi empati, iletişim, sorun çözme, dayanışma gibi becerileri kazanmaları,
7. aile hayatında millî, manevi ve kültürel unsurların önemini kavramaları,
8. ailedeki sevgi, saygı, şefkat, güven, dayanışma gibi değerlerin toplumsal önemini anlamaları,
9. günümüz Türk ailesinin karşılaştığı problemlerle ilgili farkındalık geliştirmeleri,
10. Türk aile yapısının günümüzde karşılaştığı problemleri analiz ederek çözümler geliştirmeye çalışmaları amaçlanmaktadır.

2.2. ALAN BECERİLERİ

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nda Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde yer alan 8 anahtar yetkinliğin yanı sıra bu yetkinliklerle ilişkili bilgi, beceri ve tutum boyutları dikkate alınarak bilimsel süreç becerisi ile yaşam becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi, aile kurumunu tanımlayıp tarihsel süreçte Türk ailesinin geçirdiği değişim ve dönüşümler hakkında farkındalık kazandırmakla birlikte Türk aile yapısının ve ailenin işlevlerinin büyük oranda değişime uğramadığını ve devamlılık arz ettiğini görebilmeyi, günümüz için çıkarımlar yapabilme becerisi kazandırmayı amaçlar. Bu derste öğrencinin ailenin önemini kavrayarak aile içindeki yeri ve diğer aile fertlerine karşı sorumlulukları üzerine odaklanması hedeflenir. Modern hayatın getirmiş olduğu problemlerin Türk aile yapısı üzerindeki olumsuz etkileri hakkında farkındalık yaratmak ve öğrencilere bu sorunlara yönelik çözümler geliştirme becerisi kazandırmak da dersin amaçları arasındadır. Bu bağlamda Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nda altı alan becerisine yer verilmiştir.

Şema 1: Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Alan Becerileri

Şema 1’de Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı’ndaki alan becerileri gösterilmiştir. Bu becerilerin ayrıntıları aşağıda sunulmuştur:

AB1. Sosyal Gözlem Yapma Becerisi:

Bireyin; ebeveynleri, ailesinin diğer fertleri ve başka ailelere mensup bireylerde değerler, aile içi iletişim, evlilik ritüelleri, gelenek görenekler, toplumsal norm ve statüler gibi konularda gözlem ve şahitlikleri yoluyla bilgiye ulaşmasını sağlar.

AB2. Toplumsal İlişkileri Yorumlama Becerisi:

Birey, ailenin toplumla hangi açılardan ilişkili olduğunu gözlemleyerek bu ilişkileri etkileri bakımından yorumlama becerisi geliştirir.

AB3. Aile İçi İletişim Becerisi:

Bir aile ferdi olarak öğrencinin ailesindeki rolünü kavramasını ve buna uygun davranma becerisi geliştirmesini sağlar. Birey, bu sayede ailenin diğer fertleri ile pozitif ve sağlıklı iletişim yolları geliştirir.

AB4. Aile ile Diğer Kurumları İlişkilendirebilme Becerisi:

Ailenin toplumun çekirdeğindeki kurum olduğunu fark etmesi ve toplumsal yapıdaki diğer sosyal kurumlarla ilişkisini kavramasını mümkün kılar. Böylece öğrenci, bu sosyal kurumlar arasında var olan ilişkiler ağını ve bu ağın işleyişini tespit eder.

AB5. Güncel Sorunlara Çözüm Üretebilme Becerisi:

Kentleşme, dijitalleşme, küreselleşme gibi modern çağda ortaya çıkan gelişmelerin aileye olumsuz yansımalarını değerlendirip bu sorunlara karşı çözümler üretme imkânı sağlar. Öğrenci, bu sorunların kendisi ve ailesini nasıl etkilediğini de bu süreçte fark eder.

AB6. Geçmiş ve Gelecek Arasında Bağ Kurabilme Becerisi:

Öğrencinin günümüzdeki sosyal yapı, kurum, gelenek ve görenekler ile toplumsal ve dinî ritüellerin eski dönemlerdeki ile benzerlikler arz ettiğini, bu bakımlardan Türk kültürü ve aile yapısının devamlılık gösterdiğini fark etmesini sağlar. Öğrenci bu sayede geçmişteki sebep-sonuç ilişkisini çözümleyerek gelecek hakkında fikir yürütme ve ön görüde bulunma yetisi kazanır.

2.3. ÖĞRETİM PROGRAMI’NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı bu dersin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için:

1. Öğrencilerin öğrenme süreçlerini yönlendirmesine ve aktif katılımına olanak sağlanmalıdır.
2. Öğrenciler araştırma ve sorgulama yöntemlerini kullanmaya teşvik edilmeli ve öğrencilerin, bilgileri gerçek yaşam örnekleriyle ilişkilendirmeleri sağlanmalıdır.
3. Ailedeki rollerin getirdiği sorumlulukların sürdürülebilir bir sosyal gelişim için ne kadar önemli olduğu anlatılırken öğrencilerin, bu sorumlulukları aktif bir şekilde üstlenmeleri teşvik edilmelidir.
4. Sadece teorik bilgi aktarımının ötesine geçilerek öğrencilerle birlikte uygulamalı etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Uygulamalı etkinliklerle çevredeki fırsatlar değerlendirilmeli ve bunlar deneyim olarak öğrencilere aktarılmalıdır.

5. Eğitim alanında, öğrencilerin sadece sınıf içinde değil; çevrelerindeki okul dışı öğrenme ortamlarında da deneyim kazanmaları büyük önem taşır. Bu nedenle öğrencilere çevrelerini anlama ve sosyal sorunları yakından gözlemleme fırsatları sunularak bu deneyimleri zenginleştirme imkânı tanınmalıdır.

2.4. ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nın Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Öngörülen Süre/Ders Saatleri ve Ders Saati Yüzdeleri:

ÜNİTELER	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. ÜNİTE: TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLE	6	18	25
2. ÜNİTE: TARİHSEL SÜREÇTE TÜRK AİLE YAPISI	13	22	30
3. ÜNİTE: TÜRK AİLE YAPISINDAKİ DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM	7	14	20
4. ÜNİTE: TÜRK AİLE YAPISININ KARŞILAŞTIĞI GÜNCEL SORUNLAR	6	18	25
TOPLAM	32	72	100

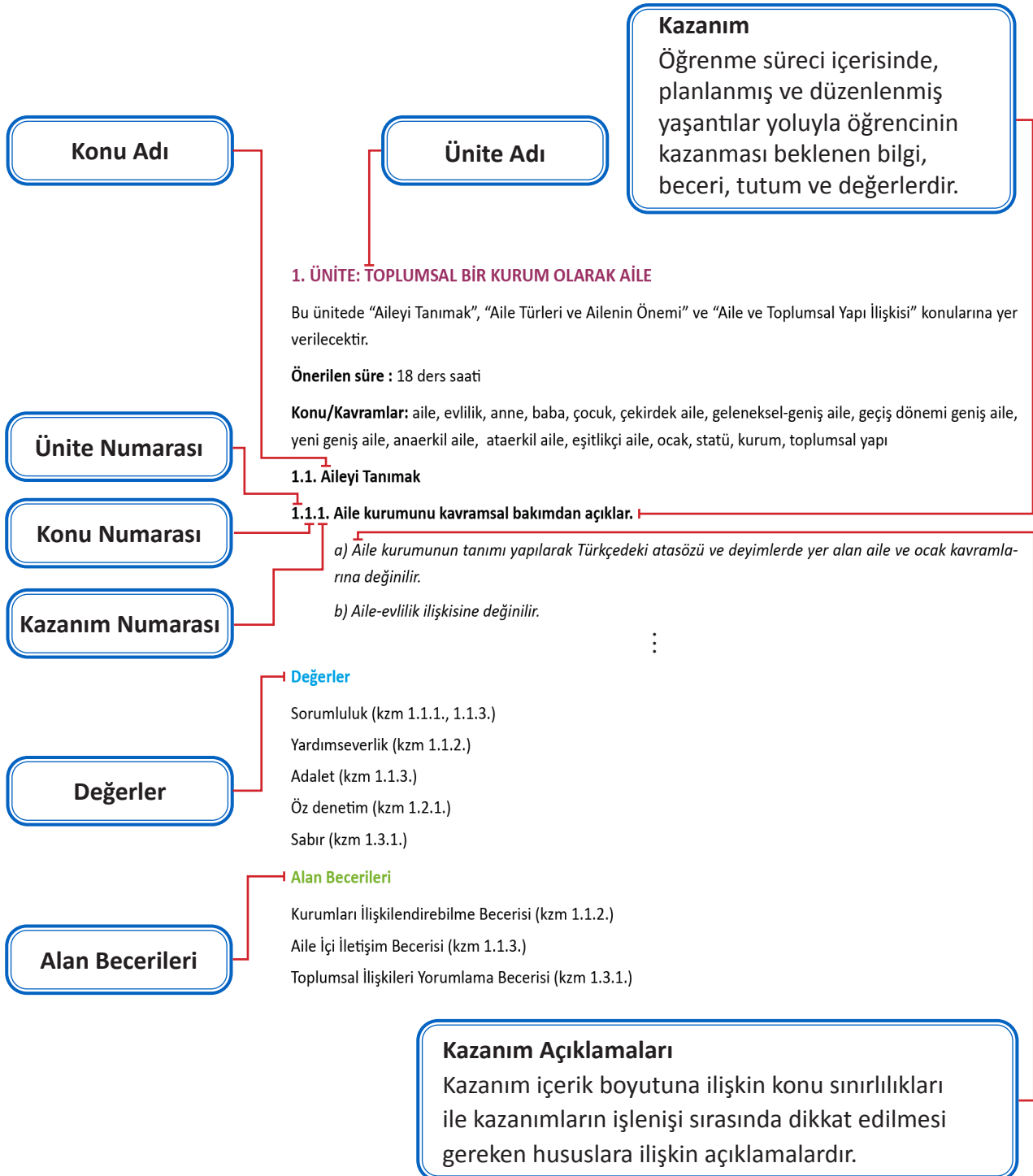
2.5. KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	Forma Sayıları*	Kitap Ebadi
Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi	9-10	19,5 x 27,5

* Forma sayıları alt-üst sınır olarak yazılmıştır.

3.1. ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nın hazırlanmasında kronolojik ve tematik yaklaşımlar bir arada ele alınmıştır. Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nın ünite yapısı şematik olarak aşağıda sunulmuştur:

3.2. ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

1. ÜNİTE: TOPLUMSAL BİR KURUM OLARAK AİLE

Bu ünite “Aileyi Tanımak”, “Aile Türleri ve Ailenin Önemi” ve “Aile ve Toplumsal Yapı İlişkisi” konularına yer verilecektir.

Önerilen süre : 18 ders saati

Konu/Kavramlar: aile, evlilik, anne, baba, çocuk, çekirdek aile, geleneksel-geniş aile, geçiş dönemi geniş aile, yeni geniş aile, anaerkil aile, ataerkil aile, eşitlikçi aile, ocak, statü, kurum, toplumsal yapı

1.1. Aileyi Tanımak

1.1.1. Aile kurumunu kavramsal bakımdan açıklar.

- a) Aile kurumunun tanımı yapılarak Türkçedeki atasözü ve deyimlerde yer alan aile ve ocak kavramlarına değinilir.
- b) Aile-evlilik ilişkisine değinilir.

1.1.2. Aileyi; bireyin sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçları bakımından yorumlar.

Bireyin barınma, beslenme, kendini güvende hissetme, sevilme, sevme, kabul görme vb. ihtiyaçlarını aile içinde giderdiği vurgulanır.

1.1.3. Ailenin işlevlerini aile fertleri ile toplumun birlik, bağlılık, uyum ve sürekliliği açısından değerlendirir.

- a) Ailenin biyolojik, ekonomik, eğitsel, psikolojik ve dinî fonksiyonlarının yanı sıra koruyuculuk, sosyalleşme ve kültürleme işlevleri vurgulanır.
- b) Sosyal ve hayati becerilerin kazandırılmasında ailenin önemine değinilir.
- c) Ailenin toplumsal normların, sosyal statü ve rollerin öğrenildiği ilk kurum olması bakımından ele alınması sağlanır.
- ç) Öğrencilerin Türk atasözlerinde ailenin değerler eğitimindeki işlevi ile anne-baba ve çocuk ilişkileri konularında araştırma ve sunum yapmaları sağlanır.

1.2. Aile Türleri ve Ailenin Önemi

1.2.1. Aileyi; yerleşim yeri, birey sayısı, otorite figürü açısından yorumlar.

- a) Yerleşim yeri esasına göre (köy, kent), birey sayısına göre (çekirdek, geniş, geçiş dönemi geniş aile, yeni geniş aile) ve otorite figürüne göre (ataerkil, anaerkil, eşitlikçi) aile türlerine değinilir.
- b) Aile türlerinin, aralarındaki benzerlikler ve farklılıklara değinilir.

1.2.2. Ailenin önemini toplumun devamlılığı açısından yorumlar.

- a) Ailenin sosyal kimlik geliştirmedeki etkisi aile bireyleri üzerinden örneklendirilir.
- b) Ailenin neslin devamı ve korunmasındaki önemi vurgulanır.

1.3. Aile ve Toplumsal Yapı İlişkisi

1.3.1. Aile kültürünün toplumsal yapıya etkisini yorumlar.

- a) Ailenin toplumsal yapının bir prototipi olduğu vurgulanır.

- b) Ailedeki davranış ve düşünüş biçimlerinin toplumsal yapıyla benzeşmesinin güçlü bir topluma temel oluşturacağına değinilir.
- c) Aile kurumundaki değişimlerin diğer sosyal kurumları da etkilediği vurgulanır.
- ç) Çocuğun bakım, güvenlik, eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında aileyle beraber diğer kurumların da etkili olduğuna değinilir.
- d) Aile kültüründe yaşanan değişimlerin topluma yansıyan olumlu ve olumsuz etkilerinin ele alınması sağlanır.

Değerler

- Sorumluluk (kzm 1.1.1., 1.1.3.)
- Yardımseverlik (kzm 1.1.2.)
- Adalet (kzm 1.1.3.)
- Öz denetim (kzm 1.2.1.)
- Sabır (kzm 1.3.1.)

Alan Becerileri

- Kurumları ilişkilendirebilme Becerisi (kzm 1.1.2.)
- Aile içi İletişim Becerisi (kzm 1.1.3.)
- Toplumsal ilişkileri Yorumlama Becerisi (kzm 1.3.1.)

2. ÜNİTE: TARİHSEL SÜREÇTE TÜRK AİLE YAPISI

Bu ünite “İslamiyet Öncesi Türk Ailesi”, “İslamiyet’in Kabulünden Sonraki Dönemde Türk Ailesi” ve “Batılılaşma Sürecinde Türk Aile Yapısı” konularına yer verilecektir.

Önerilen süre : 22 ders saati

Konu/Kavramlar: oğuş, urug, boy, bodun, devlet (il), kang-kan-han-baba, ög-anne, kitabe, Göktürk Yazıtları, destan, örf, töre, toy, atlı göçebe, devlet, çeyiz, otağ, medeni kanun

2.1. İslamiyet Öncesi Türk Ailesi

2.1.1. İslamiyet öncesi Türk destanlarından yola çıkarak İslamiyet öncesi Türk aile yapısını analiz eder.

İslamiyet öncesi Türk aile yapısının özelliklerini içeren Türk destanlarından örnek metinler verilir.

2.1.2. İslamiyet öncesi Türk toplumunda ailenin yapısını yorumlar.

- a) Köktürk Yazıtları ve Uygur yazılı metinlerinden yola çıkılarak Türk aile yapısı hakkında kısaca bilgi verilir.
- b) İslamiyet öncesi Türk toplumunda aile birliğinin kurulması için gerekli ön koşullara (nişan, evlilik) ve aile birliğinin sona erdiği durumlara (boşanma ve ölüm) örnekler verilir.
- c) İslamiyet öncesi Türk ailesinde evlenen oğulların hisselerini alıp yeni aile kurmak için evden çıkması ile baba evinin en küçük oğula kalması vurgulanır.

2.1.3. İslamiyet Öncesi Dönem’de atlı göçebe yaşam tarzının Türk aile yapısının şekillenmesine etkilerini analiz eder.

- a) Atlı göçebe toplum yapısının özelliklerine kısaca değinilir.

b) Konar-göçer yaşam tarzının Türklerde çekirdek aile yapısını oluşturduğu vurgulanır.

2.2. İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Dönemde Türk Ailesi

2.2.1. İslamiyet sonrası Türk toplumunda ailenin yapısını yorumlar.

a) İslamiyet sonrası Türk toplumunda aile yapısının değişen özelliklerine değinilir.

b) Aile reisinin hak ve sorumlulukları ile devlet yönetiminde kağanın hak ve sorumlulukları arasındaki benzerliklere değinilir.

2.2.2. İslamiyet'in kabulünün Türk aile yapısı üzerindeki etkilerini analiz eder.

a) İslamiyet'te ailenin evlilik yoluyla oluştuğu ve nikâhın şartlarının neler olduğu vurgulanır.

b) Ayet ve hadisler ışığında İslamiyet'in aile kurumuna verdiği önemin Türk aile yapısına yansımalarına değinilir.

c) Öğrencilerin, Hz. Peygamber'in Veda Hutbesi bağlamında eşlerin birbiri üzerindeki hak ve sorumluluklarını tespit etmeleri sağlanır.

ç) Türklerin aile kurumuna verdiği değer ile İslamiyet'in aile kurumuna verdiği değer ortak yönleri üzerinde durulur.

d) İbni Fadlan, İbni Batuta ve Evliya Çelebi seyahatnamelerinden seçilen Türk aile yapısına ilişkin örnek metinler verilir.

2.2.3. Geçiş Dönemi'nin beş büyük eserinden hareketle Türk aile yapısını yorumlar.

Geçiş Dönemi'nin beş büyük eserinden (Dede Korkut Hikâyeleri, Divanu Lügati't-Türk, Kutadgu Bilig, Atabetü'l-Hakayık ve Divan-ı Hikmet) seçilen Türk aile yapısına ilişkin örnek metinler verilir.

2.2.4. Selçuklu ve Osmanlı döneminde Türk aile yapısını analiz eder.

a) Selçuklu Devleti Dönemi'nde Türk aile yapısının temel özelliklerine değinilir.

b) Osmanlı Devleti Dönemi'nde Türk aile yapısının temel özelliklerine değinilir.

c) Selçuklu ve Osmanlı dönemi Türk aile yapısının benzer ve farklı özellikleri vurgulanır.

d) Selçuklu ve Osmanlı Devleti'ndeki Türk aile yapısının, İslamiyet öncesi ile İslamiyet'in kabulünden sonraki Türk aile yapısının bir sentezi olduğu vurgulanır.

2.3. Batılılaşma Sürecinde Türk Aile Yapısı

2.3.1. Batılılaşma hareketleriyle birlikte Osmanlı Dönemi Türk aile yapısında meydana gelen değişimi analiz eder.

Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde kadınların eğitim hayatına girmesi ile başlayan değişim sürecine değinilir.

2.3.2. Hukuki düzenlemelerin Osmanlı Dönemi Türk aile yapısına etkilerini değerlendirir.

Mecelle'den ve Hukuk-ı Aile Kararnamesi'nin içeriğinden hareketle aile yapısı vurgulanır.

2.3.3. Batılılaşma Dönemi'nin Türk aile yapısı üzerindeki etkilerini seçilen metin örnekleri üzerinden analiz eder.

Batılılaşma Dönemi'nde Türk aile yapısında yaşanan değişimlerin hikâye ve roman türündeki edebî eserlere yansıyan örnek paragrafları verilir.

2.3.4. Cumhuriyet Dönemi'nde Türk ailesinin yapısını yorumlar.

Cumhuriyet Dönemi'nde Türk aile yapısında sosyal, kültürel ve ekonomik bakımdan aile içindeki rollerin değişimi vurgulanır.

2.3.5. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan hukuki düzenlemelerin Türk aile yapısında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.

a) 1926 Medeni Kanun aracılığı ile aile hukuku alanında yapılan değişiklikler vurgulanır.

b) Türk kadınının siyasal yaşama aktif olarak katılmasının önemi vurgulanır.

2.3.6. Atatürk'ün aile kurumuna ve Türk kadınına verdiği önemi kavrar.

Değerler

Sorumluluk (kzm 2.1.1.)

Sevgi (kzm 2.2.2.)

Vatanseverlik (kzm 2.3.4.)

Adalet (kzm 2.3.5.)

Saygı (kzm 2.3.6.)

Alan Becerileri

Geçmiş ve Gelecek Arasında Bağ Kurabilme Becerisi (kzm 2.2.2.)

3. ÜNİTE: TÜRK AİLE YAPISINDAKİ DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM

Bu ünite “Sanayileşme ve Kentleşme Sürecinde Türk Ailesi”, “Millî Kültürün Aktarıcısı Olarak Türk Ailesi” ve “Türk Ailesinde Komşuluk ve Akrabalık İlişkileri” konularına yer verilecektir.

Önerilen süre: 14 ders saati

Konu/Kavramlar: kentleşme, modernleşme, millî kültür, gelenek, görenek, aile hukuku, göç, tampon kurum, kadının statüsü ve rolü, okullaşma, eğitim, iletişim araçları, dijitalleşme, küreselleşme

3.1. Sanayileşme ve Kentleşme Sürecinde Türk Ailesi

3.1.1. Modernleşme, kentleşme ve göç sürecinin Türk aile yapısı üzerindeki etkilerini aile içi ilişkiler bakımından değerlendirir.

a) Öğrencilerin 1950'li yıllardan itibaren çağdaş Türk ailesinde yaşanan çeşitli yapısal değişimleri analiz etmeleri sağlanır.

b) Sanayileşme, kentleşme ve göç sürecinin toplumsal yapıda olduğu gibi aile kurumunda da değişimleri tetiklediği vurgulanır.

c) Öğrencilerin kültürel değişme ve sosyo-kültürel bütünleşme sürecinde aile yapısını analiz etmeleri sağlanır.

ç) Kadının eğitim ve çalışma hayatına katılmasının ailenin değişimine etkileri tarihsel bağlamda vurgulanır.

3.1.2. Modern dünyada değer algısında yaşanan değişimin aile yapısı üzerindeki etkisini yorumlar.

a) Popüler kültürün bireyselliği, maddi değerleri ve tüketimi ön plana çıkarmasının Türk aile yapısındaki değer algısına etkilerine değinilir.

b) Sosyal medya etkisiyle yardımseverlik, misafirperverlik, cömertlik gibi değerlerdeki değişimin aileye yansımaları vurgulanır.

3.2. Millî Kültürün Aktarıcısı Olarak Türk Ailesi

3.2.1. Millî ve manevi kültürün aktarıcısı olması bakımından Türk aile yapısını yorumlar.

a) Millî kültürün yaşatılması ve sonraki kuşaklara aktarılmasında ailenin rolü ve önemine yakın çevreden örnekler verilir.

b) Öğrencilerin kültürel aktarımda ailenin rolü konusunda Türk atasözlerinden hareketle çıkarım yapımları sağlanır.

c) Değer üretme ve değer aktarım merkezi olarak ailenin, toplumun kültür ve değerlerine uygun bireyler yetiştirmesindeki rolü vurgulanır.

3.2.2. Aile bireylerinin sorumluluklarını yerine getirip getirmemesinin çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini analiz eder.

Aile içerisinde her bireyin sorumlulukları olduğu vurgulanır.

3.2.3. Ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini analiz eder.

Otoriter, demokratik, ilgisiz-kayıtsız, mükemmeliyetçi, aşırı hoşgörölü ve tutarsız anne-baba tutumlarının bireyin gelişimine olumlu veya olumsuz yansımaları vurgulanır.

3.3. Türk Ailesinde Komşuluk ve Akrabalık İlişkileri

3.3.1. Türk aile yapısını akrabalık ilişkileri açısından değerlendirir.

Türk-İslam kültüründe akrabalık ilişkilerinin önemi; Türk atasözleri, özdeyişler ve hadisler bağlamında ele alınır.

3.3.2. Türk kültüründe komşuluk ilişkilerinin önemini yorumlar.

Türk-İslam kültüründe komşuluk ilişkilerinin önemi Türk atasözleri, özdeyişler ve hadisler bağlamında vurgulanır.

Değerler

Öz denetim (kzm 3.1.1.)

Dürüstlük (kzm 3.1.2.)

Sorumluluk (kzm 3.2.2.)

Dostluk (kzm 3.2.3.)

Alan Becerileri

Toplumsal İlişkileri Yorumlama Becerisi (kzm 3.1.2.)

Sosyal Gözlem Yapma Becerisi (kzm 3.2.3.)

Aile İçi İletişim Becerisi (kzm 3.2.3.)

4. ÜNİTE: TÜRK AİLE YAPISININ KARŞILAŞTIĞI GÜNCEL SORUNLAR

Bu ünite “Güncel Sorunlar Karşısında Türk Ailesinin Konumu”, “Dağılan Ailelerde Ortaya Çıkan Problemler ve Çözüm Önerileri”, “Yalnızlaşan Yaşlılar ve Ailedeki Engelli Bireyler” ve “Değişen Değerler Karşısında Türk Aile Yapısı” konularına yer verilecektir.

Önerilen süre: 18 ders saati

Konu/Kavramlar: evlenme, boşanma, miras, velayet, tek ebeveynli aile, genel ağ, dijital-sanal kültürel ortam, sanal arkadaşlık, kuşaklar arası ilişki-çatışma, yaşlılık- yaşlı bakımı, yalnızlık, çocuk yuvası-kreş, kültürel yozlaşma, göç

4.1. Güncel Sorunlar Karşısında Türk Ailesinin Konumu

4.1.1. Modernleşme ve kentleşme sürecindeki Türk ailesini, karşılaştığı sorunlar açısından değerlendirir.

- a) Kentleşme sürecinin olumlu yönleri yanında beraberinde getirdiği bazı olumsuzlukların da olduğu vurgulanır.
- b) Kentleşme süreciyle birlikte; çekirdek ailelerin sayısındaki artış, kadının çalışma hayatına girmesi, ailedeki kadın-erkek rolleri, ailenin çocuk sayısı, çocuğun ailedeki konumu, ilk evlenme yaşı, boşanma-ayrılma, tek ebeveynli aileler gibi konularda yaşanan değişimler üzerinde durulur.
- c) Çocukların ve aile büyüklerinin bakımında aile dışı kurumların da (kreşler, anaokulları, bakım evleri gibi) görev ihya ettiğine değinilir.

4.1.2. Teknolojik gelişmeleri, Türk ailesi üzerindeki etkileri açısından analiz eder.

- a) Kitle iletişim araçları ve sosyal medya unsurlarının yoğun şekilde kullanımının aile içi iletişim üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde durulur.
- b) Teknolojinin hızlı gelişimi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması sonucunda ailenin değer üretme ve aktarma işlevinin zayıflamaya başlaması vurgulanır.
- c) Öğrencilerin, aile içi iletişimin dijital ortamlara kayması ve bireyselleşmenin artmasının Türk kültür yapısını olumsuz yönde etkilediğine dair çıkarımda bulunmaları sağlanır.
- ç) Aile içi iletişimin artırılması ve ekran bağımlılığının önlenmesi konuları hakkında çözüm önerilerine değinilir.

4.2. Dağılan Ailelerde Ortaya Çıkan Problemler ve Çözüm Önerileri

4.2.1. Boşanmaları aile bireylerine olan etkileri açısından analiz eder.

- a) Boşanma sürecinde velayet anlaşmazlıklarının çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri ele alınır.
 - b) Tek ebeveynli ailelerin sorunlarına ve çözüm önerilerine değinilir.
 - c) Ebeveyn bakımından yoksun çocukların sorunlarına ve çözüm önerilerine değinilir.
 - d) Ölüm veya ayrılık sonrasında oluşan miras ve mal paylaşımı sorunlarının aile bireyleri üzerindeki etkileri ele alınır.
- (Kazanım ele alınırken öğrencilerin aile durumlarına dikkat edilir.)

4.3. Yalnızlaşan Yaşlılar ve Ailedeki Engelli Bireylerin Durumu

4.3.1. Yalnızlaşan yaşlılar ve ailedeki engelli bireylerin durumunu çözüm önerileri bağlamında değerlendirir.

- a) Yaşlıların yalnızlaşma nedenleri ele alınarak çözüm önerilerine değinilir.

b) Engelli bireylerin aile içerisindeki problemlerinin ele alınması sağlanır.

4.4. Değişen Değerler Karşısında Türk Aile Yapısı

4.4.1. Değer, anlayış ve yaklaşım farklılıklarından kaynaklanan kuşak çatışmalarına çevresinden örnekler verir.

a) Ailelerin genç ve yetişkin üyeleri arasındaki olay, olgu ve değer yargılarına bakış açılarındaki farklılıktan kaynaklanan gerilim ve çatışmaların tarihin tüm dönemlerinde yaşandığı vurgulanır.

b) Hızla değişen modern dünyada kuşak farklılaşmasının ele alınması sağlanır.

c) Yetişkinlerin ailenin genç üyelerine karşı göstereceği ilgi, sevgi ve anlayışın kuşaklar arası çatışmayı yumuşatmada etkili olacağı vurgulanır.

4.4.2. Aile kurumu ile ilgili çalışan ulusal kurum ve kuruluşları tanır.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kurum ve kuruluşların aile ile ilgili faaliyetlerine değinilir.

Değerler

Sorumluluk (kzm 4.1.1.)

Saygı (kzm 4.1.2.)

Adalet (kzm 4.2.1.)

Dürüstlük (kzm 4.4.1.)

Alan Becerileri

Güncel Sorunlara Çözüm Üretebilme Becerisi (kzm 4.1.2., 4.2.1.)

Sosyal Gözlem Yapma Becerisi (kzm 4.1.2.)

Sosyal Gözlem Yapma Becerisi (kzm 4.2.1.)